

Razvoj Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar tijekom povijesti

Njemeček, Magdalena

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:498770>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-02**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
SMJER BIBLIOTEKARSTVO
Ak. god. 2019./2020.

Magdalena Njemeček

Razvoj Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar tijekom povijesti

Diplomski rad

Mentor: doc.dr.sc. Ivana Hebrang Grgić

Zagreb, srpanj, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Grad Daruvar tijekom povijesti	2
2.1. Stari vijek	2
2.2. Srednji vijek i turska osvajanja	4
2.3. Novi vijek i doba Jankovića	4
2.4. Grad Daruvar danas.....	7
3. Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar	8
3.1. Osnivanje Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar.....	8
3.2. Središnja knjižnica za češku nacionalnu manjinu u Republici Hrvatskoj.....	11
4. Knjižnica od 2009. do 2019. godine	12
4.1. Nabava građe.....	13
4.2. Broj upisanih članova.....	18
4.3. Broj posjeta	20
4.4. Kulturna događanja u Knjižnici	21
4.5. Središnja knjižnica za češku manjinu u Republici Hrvatskoj	24
4.5.1. Nabave građe	24
4.5.2. Suradnja s knjižnicama i ustanovama	25
5. Zaključak.....	34
6. Literatura.....	35
7. Popis tablica, slika i grafova	39
Sažetak	40
Summary	41

1. Uvod

Ovaj diplomski rad bavi se nastankom i povijesnim razvojem Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar, s naglaskom na zadnjih deset godina njezina rada. Da bi se njezin nastanak i razvoj mogao u cijelini obraditi, u radu je prikazana povijest grada Daruvara. Na početku teorijskog dijela rada opisan je grad Daruvar tijekom povijesti, počevši od rimskog razdoblja, preko turskih osvajanja, novog vijeka i doba Jankovića završno s opisom grada Daruvara kakav je danas. U Daruvaru su se tijekom povijesti mijenjali vladari te je često bio pod tuđim utjecajem. Tijekom duge daruvarske povijesti bilo je i vrlo teških vremena i izazova s kojima se trebalo suočiti. Nekoliko mu se puta promijenio i naziv, a promijenili su se i mnogi vladari, od kojih su najznačajniji za Daruvar kakvog danas znamo grofovi Jankovići. Nedvojbeno je da su sve te vlasti i pojedine značajne osobe ostavile svoj trag i utjecale u formiranju i nastanku današnjeg Daruvara. Nadalje, teorijski dio rada bavi se i nastankom čitaonica koje su prethodile službenoj formaciji gradske knjižnice u Daruvaru. Kao najznačajnija godina ističe se 1948. kad je službeno osnovana knjižnica. Međutim, do današnjeg doba kad je Pučka knjižnica i čitaonica jedna kvalitetna ustanova, imala je mnogo izazova s kojima se trebala suočiti, a koji su opisani u radu. Također, opisan je nastanak i rad Središnje knjižnice za češku nacionalnu manjinu u Republici Hrvatskoj koja pripada Pučkoj knjižnici i čitaonici u Daruvaru. S obzirom na veliku prisutnost češke nacionalne manjine na daruvarskom području, ova je knjižnica za manjinu izrazito bitan dio gradske knjižnice. Drugi dio rada obuhvaća analizu stanja u Knjižnici od 2009. do 2019. godine. Na početku je analizirana nabava građe te faktori koji su tijekom godina utjecali na nabavnu politiku. Nadalje, analiziran je i broj članova koji se tijekom ovih godina mijenjao. Obradena je i statistika posjeta te kulturna događanja u Knjižnici. Drugi dio analize posvećen je Središnjoj knjižnici za češku nacionalnu manjinu u Republici Hrvatskoj. Analizirana je nabava građe te je detaljno opisana suradnja s knjižnicama i ostalim ustanovama da bi se što bolje prikazao način funkcioniranja takve vrste knjižnice.

2. Grad Daruvar tijekom povijesti

2.1. Stari vijek

Postoje mnogi povijesni izvori koji govore kako je današnje područje grada Daruvara bilo naseljeno još u pretpovijesno doba. Na ovom su području pronađeni arheološki nalazi koje su arheolozi sakupljali čak dva stoljeća. Ovo je područje oduvijek bilo poznato po izvorima ljekovite vode, a i povoljne klime te je zbog toga bilo od velikog interesa za osvajače. Među važnije artefakte koji svjedoče o životu na ovom području u rimsko i predrimsko doba, spadaju natpisna postolja za brončane statue cara Marka Aurelija i carice Trankviline te natpisna ploča Gordijana III.¹

Prvo pleme koje se spominje da je živjelo na ovom prostoru su Iassi, panonsko-keltski narod. Područje plemena Iassi prostiralo se (okvirno) od Varaždinskih Toplica do Donjeg Miholjca i Daruvara, a možda i preko Drave u Mađarskoj, gdje je postojalo antičko naselje Iasulones.² Oni su na području današnjeg Daruvara razvili svoje naselje koje će se zvati Aquae Ballisae, u prevodu „vrlo jaka sveta vrela“. U prvom stoljeću nakon Krista počinju rimska osvajanja na prosturu od Jadranskog mora pa do Dunava. Rimsko pokoravanje Panonije nije bilo lako i kratkotrajno jer su panonska plemena pružala otpor rimskim legijama.³ Međutim, narod Iassi bili su spremni na suradnju te su se mirno i diplomatskim putem pokorili Rimljanima. Ovakvo im je ponašanje donijelo koristi jer su dobili pravo na samoupravu u svojem naselju. Štoviše, u nekim povijesnim izvorima spominje se i kameni natpis „Res publica Iassorum“ prema kojem se može zaključiti da je Aquae Ballisae bio bitan dio Rimskog carstva na ovom prostoru. Stručnjaci smatraju da je Daruvar bio urbano središte i prije Rimljana, u doba Iassa, ali u rimsko vrijeme je značajno napredovao.⁴ Termalno lječilište s tradicionalnim liječenjem ženskih bolesti i steriliteta uzrokovao je i gospodarski razvoj polučan doseljavanjem rimskih građana, tako da je car Hadrijan 124. godine naselju dodijelio prestižan status municipija.⁵ Logično je zaključiti da će se kultura plemena Iassi i rimska kultura s vremenom početi miješati. Svojim načinom života Rimljani su Iassima pridonijeli gospodarskom napretku, a zauzvrat su dobili znanja o liječenju i ljekovitim biljkama. Nadalje, utjecaj Rimljana vidljiv je i u prometnom povezivanju ovog kraja s ostatkom Panonije. Naime, gradili su ceste zbog koje je Aquae

¹ Pejić, M. Daruvar : jučer, danas, zauvijek. Treće izmijenjeno izdanje. Daruvar : Grad Daruvar, 2018. str. 11

² Schejbal, B. Postanak Aquae Ballisae – antičkog Daruvara // Vrela. 8 (1996), str. 8

³ Grgić, M. et al. Daruvar u rimsko doba // Vrela. 25 (2005), str. 15

⁴ Pejić, M. Daruvar : jučer, danas, zauvijek, n.dj.,str. 15

⁵ Horvat, R. 70 godina Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar // Vrela. 39-40 (2018), str. 12

Ballisae postao prometno čvorište. U antičkim izvorima ime Aquae Ballisae pojavljuje se na Itinerarum Antonini i to na cestovnom pravcu „Siscia – Varianis - Aquis Balissis – Incerro – Stravianis – Mursa ... Sisak – Kutina (?) – Daruvar – Tekić – Našice (?) – Osijek.“⁶

Što se tiče izgleda naselja, zbog nedostatka arheoloških nalaza nije moguće s preciznošću odrediti njegov točan oblik i izgled. Međutim, gradovi su u ono vrijeme građeni po istom principu (u centru forum koji je okružen hramovima i ostalim zgradama) te se pretpostavlja da je Aquae Ballisae imao sličan izgled. U literaturi se Aquae Ballisae uspoređuje s rimskim gradom Aquae Sulis (današnji Bath, Engleska), gradom termalnog tipa u rimskoj Britaniji.⁷ Nedvojbeno je da su Rimljani utjecali i na izgled grada. Na brdu Stari Slavik bio je izgrađen vojni tabor. Oko njega su, uz domaće stanovništvo, došli i obrtnici koji su izrađivali potrebnu opremu vojnicima. S vremenom sve se više ljudi naseljavalo oko te vojne utvrde te se može reći da je upravo ona postala središte stambenog života. U podnožju spomenutog brda nalazio se glavni trg, odnosno forum te su u gradu bile dvije glavne ulice što nije neuobičajeno za rimske gradove. Iz ovoga možemo zaključiti da je grad imao dosta obilježja rimskog grada u onom vremenu. Iako su termalni izvori određeni kao primarna funkciju grada, teško je dati precizan odgovor tko su bili stanovnici grada, čime su se bavili i kako su živjeli.⁸

Od 2. stoljeća polako počinje propadanje Rimskog carstva, dok u 4. i 5. stoljeću dolazi do njegovog konačnog pada. Zapadno je carstvo nestalo 476. godine, dok se Istočno (Bizantsko) održalo još tisuću godina. U 6. i 7. stoljeću prodiru slavenska plemena u jugoistočnu Europu, odnosno teritorij Bizantskog carstva.⁹ Nakon toga dolaze i germanska plemena te sve više tjeraju starosjedioce i naseljavaju njihove gradove te uništavaju kulturu. Nažalost, na taj su način uništili i rimske gradove. Na taj je način prestala postojati i Res publica Iasorum. Zbog ovih promjena prestaje antika i počinje srednji vijek.

Valja napomenuti da su većina nalazišta povezanih s ovim razdobljem slučajna. Najveći dio nađen je između dva svjetska rata prilikom radova u gradu Daruvaru. Nažalost, dosta se ostataka bacilo ili izgubilo.

⁶ Schejbal, B. Postanak Aquae Ballisae – antičkog Daruvara // Vrela. 8 (1996), str. 8

⁷ Grgić, M. et al. Daruvar u rimsko doba, n.dj., str. 16

⁸ Ibid

⁹ Daruvar / odgovorni urednik Nikola Ječmenica; glavni urednici Miroslav Kuzle, Đorđe Žutinić. Zagreb : Izdavačko i propagandno poduzeće, 1975. str. 15

2.2. Srednji vijek i turska osvajanja

Podataka o događajima i promjenama koje su uslijedile nakon pada Rimskog carstva vrlo je malo. Prvi podaci pojavljuju se tek u 12. stoljeća.. Daruvar nije u srednjom vijeku nikakav centar, već je tu ulogu preuzeo grad Dobra kuća.¹⁰ Dakle, Daruvar je bio u sastavu ovog imanja čije je sjedište pripadalo kralju, nakon njega Hrvatinićima, Nelipićima te Sekeljima. U 15. su stoljeću ovdje bila tri naselja koja tadašnji dokumenti bilježe pod raznim hrvatskim i mađarskim nazivima – Toplica (Thopolcha, Hewyz), Četvrtkovac (Csötörtökhely) i Podborje (Fenalya, Podborya).¹¹ S obzirom na nedostatak povijesnih izvora, slično kao i kod antičkih naselja, konkretne odgovore na pitanja o njihovoj lokaciji, veličini i strukturi mogu dati tek arheološka istraživanja.¹²

Stoljeće 16. obilježila su turska osvajanja. Tijekom njihovih osvajanja vjerojatno je nestao Četvrtkovac, dok su preostala dva naselja oštećena, iako i dalje postoje. Mnoge su kuće i vjerski objekti uništeni te gospodarstvo propada. Još jedna loša okolnost bila je ta što je Podborje bilo smješteno na rubu Osmanlijskog carstva te je zbog toga stalno bilo izloženo nemirima. Stanovništvo počinje migrirati, čak i samovoljno na drugu stranu granice. Muslimansko stanovništvo se povuklo ili je stradalo u napadima. U iznad opisanom nestabilnom vremenu vojnih pustošenja i masovnih migracija Podborje potpuno ostaje bez stanovništva te kao takvo prestaje postojati.¹³ Nakon ovih nemilih događaja, ponovno bilježi se dolazak stanovništva krajem 17. stoljeća. Narednih godina prostor današnjeg Daruvara bio je podložan promjenama i utjecajima, iako se uvijek vezao uz blizinu izvora vode.

2.3. Novi vijek i doba Jankovića

Nastanak grada Daruvara u današnjem obliku, odnosno razvoj tadašnjeg skromnog naselja u modernu urbanu sredinu, povezan je s dolaskom Antuna Jankovića koji je započeo s ubrzanom ekonomskim razvojem naselja.¹⁴ Oko 1760. godine grof je kupio tadašnje imanje Podborje

¹⁰ Szabo, G. Iz prošlosti Daruvara i okolice. Zagreb : [s.n.], 1934., str. 11

¹¹ Pejić, M. Daruvar : jučer, danas, zauvijek, n.dj., str. 5

¹² Sohr, M. Daruvar : urbanističko – graditeljski razvoj grada. Daruvar : Jednota, 2012., str. 20

¹³ Ibid, str 22

¹⁴ Pejić, M. Daruvar : jučer, danas, zauvijek, n.dj.,str. 9

(uključujući i Pakrac i Sirač) te godinu kasnije počinje graditi dvorac. Ispod svojeg dvorca planski je počeo naseljavati stanovništvo. Tijekom narednih 20 godina, grof je gradio kuće u koje su se naseljavali mnogi obrtnici, među njima i Mađari, Nijemci, Talijani i Srbi. Još godine 1814. pozivaju Jankovići u požunskim novinama zove majstore da se nasele u Daruvaru, gdje im se obećavaju svakojake olakšice.¹⁵ Osim toga, grof je mnogo ulagao u sam grad te je gradio perivoje i kupališno lječilište.

Slika 1: Grof Antun Janković

Izvor: <https://daruvarski-portfolio.net/antun-jankovic-1729-1789/>

Iz povijesnih izvora može se zaključiti da je grof Antun Janković (Slika 1) bio cijenjen među Daruvarčanima. Godine 1765. grof dobiva i pridjevak „de Daruvar“, a Podborje mjenja svoj lijepi slavenski naziv u mađarsko ime Daruvar jer su Jankovići imali u grbu svojih armalija i grofovskih isprava ždrala, što mađarski odgovorava „daru“, dakle Ždralovgrad ili Daruvar.¹⁶ Budući da grof nije imao muške nasljednike, nakon njegove smrti 1789. godine vlast nasljeđuje njegov brat Ivan. Nakon njega dolazi njegov sin Izidor koji za vrijeme svoje vlasti snažno razvija grad i pretvara ga u trgovačko središte. Sljedeći u redu bio je Izidorov sin Julije Janković. Iako mu je politička karijera bila uspješna, slijedom gosporadskih neprilika, grof Julije Janković počinje prodavati svoja dobra, prvo Pakrac i Stražeman, a na kraju, 1879. godine, i Daruvar i Sirač.¹⁷ Obitelj Janković ovdje je bila mnogo godina i nedvojbeno je da su mnogo pridonijeli kulturnom i gospodarskom razvoju grada Daruvara.

Nakon Jankovića, na vlast dolazi vlastelinka Magdalena Lechner koja je od Jankovića kupila

¹⁵ Szabo, G. Iz prošlosti Daruvara i okolice, n.dj., str. 15

¹⁶ Daruvar / odgovorni urednik Nikola Ječmenica; glavni urednici Miroslav Kuzle, Đorđe Žutinić, n.dj., 1975. str. 27

¹⁷ Pejić, M. Daruvar : jučer, danas, zauvijek, n.dj., str. 9

imanje. Ona je vrlo kratko živjela nakon kupnje imanja te ju nasljeđuju njeni rođaci, plemićka obitelj Tüköry. Dolaskom plemićke obitelji Tüköry u Daruvar za Daruvarčane to je bila velika promjena u odnosu na raniju grofovsku obitelj Janković.¹⁸ Međutim, obitelj Tüköry na mnogo se načina pokušavala dodvoriti Daruvarčanima. Osim organiziranja mnogih događanja u gradu, obitelj Tüköry osnovala je daruvarsko dobrovoljno vatrogasno društvo, a spominje ih se i u kontekstu osnivanja prve čitaonice u gradu.¹⁹ Nadalje, članovima obitelji Tüköry Daruvarčani mogu zahvaliti za poboljšanje izgleda grada, ali i ukupnog općenitog poboljšanja. Na primjer, uređeno je trgovište, ali i kupalište po kojem je Daruvar poznat. Također se Vjekoslav Tüköry ističe kao zaslužna osoba za izgradnju pruge Pakrac – Daruvar – Barcz (Mađarska). Svaka veća promjena u gradu nije prošla bez prisutstva obitelji. Nažalost, Vjekoslav Tüköry umro je mlad, sa 46 godina. Nakon njegove smrti obitelj polako odlazi iz Daruvara te je 1905. godine prodala sve Hrvatskoj poljodjelskoj banci.

Narednih godina pa sve do današnjeg doba grad Daruvar bio je podložan mnogim promjenama. Poslije Prvog svjetskog rata nije bilo značajnijih promjena u organizaciji vlasti, sudstva i uprave.²⁰ Između dva svjetska rata malo se gradi i uređuje prostor grada, iako se prostorno značajno proširio. Nastale su nove ulice, iako nisu bile asfatirane niti su imale kanalizaciju. U tom razdoblju nestali su nekada poznati parkovi i grad postepeno dobiva današnji izgled.²¹

¹⁸ Kudrnovski, S. Daruvar u vrijeme plemićke obitelji Tüköry de Algyest // Vrela. 26 (2005), str. 18

¹⁹ Karaula. Ž. Prilog za poznavanje povijesti vlastelinske obitelji Tüköry de Algyest u Daruvaru tijekom druge polovice 19. i početkom 20. stoljeća

²⁰ Daruvar / odgovorni urednik Nikola Ječmenica; glavni urednici Miroslav Kuzle, Đorđe Žutinić, n.dj., 1975. str. 35

²¹ Ibid str. 35-36

2.4. Grad Daruvar danas

Grad Daruvar (Slika 2) nalazi se u središtu sjeveroistočne Hrvatske, na zračnoj spojnici regionalnih središta Zagreba i Osijeka i u središtu međuriječja Save i Drave.²² Kao i u prošlosti grad je ostao na području izvora vode.

Teritorijalno spada pod Bjelovarsko-bilogorsku županiju, ali Daruvar nije najveći grad u županiji. Specifično za ovaj kraj je da nema velikog grada, već nekoliko manjih gradova (Pakrac, Lipik...) kojima gravitiraju okolna sela. Od kraja 19. stoljeća počinje jačati gravitacija prema zapadu, koja je rezultirala regionalnim pripajanjem daruvarskoga kraja središnjoj Hrvatskoj, što je potvrđeno i današnjim županijskim uređenjem.²³ Međutim, mnogi stanovnici osjećaju bez obzira na političku podijelu privrženost i pripadanje Slavoniji. Površina grada iznosi 64 km², a u grad Daruvar službeno spada i 9 naselja. Ukupan broj stanovnika prema zadnjem popisu iz 2011. godine je 11.633 (uključujući i okolna mjesta), odnosno 8.567 stanovnika u samome gradu.²⁴

Slika 2: Grad Daruvar

Izvor: <https://www.livecamcroatia.com/en/location/daruvar>

²² Sohr, M. Daruvar : urbanističko – graditeljski razvoj grada, n.dj., str. 11

²³ Ibid

²⁴ Grad Daruvar. Dostupno na: <https://daruvar.hr/daruvar-danas/>

3. Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar

3.1. Osnivanje Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar

U današnje je doba normalno da su narodne knjižnice prisutne u mnogim mjestima i mnogim gradovima diljem svijeta. Knjižnice se javljaju u raznim tipovima društva, u raznolikim kulturama i na različitim razvojnim stupnjevima.²⁵ Može se reći da se vrijednost kulturnog života u nekoj zajednici procjenjuje na temelju rada kulturno-umjetničkih ustanova. Među takve treba ubrojiti i knjižnice koje su posebno u prošlosti imale veliku važnost jer su knjige bile najvažniji izvor za stjecanje novih znanja i nadomjestak za obogaćivanje duhovnih potreba.²⁶

Prije 1948. godine, kad je Knjižnica službeno osnovana, potrebno je spomenuti i razdoblje i događaje koji su tome pridonijeli. Od druge polovice 19. stoljeća moguće je pratiti sastavnice tadašnjih škola ili crkva koje su kao nesamostalne ustanove vršile funkciju knjižnica. U njima su postojale prve zbrike koje su izlazile iz prostora ustanova, a većinom su to bile knjige vjerskog ili stručnog sadržaja, a dijelom beletristika. Prema Heroutu, u 1872. godini zabilježeno je postojanje prve čitaonice, međutim nisu sačuvani podaci o njenom radu. S obzirom da se u Daruvaru u 1894. spominje Daruvarska čitaonica, 1912. godine Hrvatska čitaonica i Srpska čitaonica, moguće je zaključiti da su to bila mjesta unutar kojih se organizirala šira kulturna djelatnost pa je vjerojatno njihovom članstvu omogućen i pristup manjem broju knjiga.²⁷ Nadalje, spominje se postojanje čitaonice unutar kupališta koja je svojim gostima nudila novine i časopise. U ono su doba kulturna društva morala biti pretplaćena na časopise i knjige. Primjer je Češka beseda u Donjem Daruvaru 1907. godine koja je također bila pretplaćena na knjige i časopise te je prema pravilima iz tadašnje vlade morala zaposliti knjižničara da brine o građi koju posjeduje. Zbog toga se službeno osnovala knjižnica u sastavu Češke besede. U početku je knjižnica imala vrlo mali broj građe jer je skoro sva građa bila poklon. Prvi knjižničar bio je Rafael Paviček koji je posjedovao osobni fond svojih knjiga te su se ljudi u njegovoj kući sastajali i raspravljali o pročitanoj. Moglo bi se reći da je to bio čitateljski klub. Nadalje, tijekom vremena količina se građe povećavala, kao i broj korisnika, iako lokacija knjižnice nije bila uvijek ista. Razdoblje između dva svjetska rata bilo je vrlo kvalitetno za knjižnicu jer je rastao broj jedinica građe, ali i članova. U povijesnim

²⁵ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. Drugo hrvatsko izdanje. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011 str 15

²⁶ Herout, V. Kratka povijest gradske knjižnice u Daruvaru // Vrela. 25 (2005), str.8

²⁷ Ibid

se izvorima spominje i takozvana putujuća knjižnica koja je, kako joj i ime kaže, bila mobilna te se na taj način osiguravalo da stanovnici okolnih naselja također imaju dostupne knjige. Na taj je način knjižnica Češke besede poticala obrazovanje svojih korisnika.

Manje je podataka poznato iz toga razdoblja o čitaonici koja je imala hrvatske knjige. Pretpostavlja se da je princip da su knjige u školama ili crkvama tada još uvijek aktualan. Prema Heroutu nije isključena mogućnost da su neka društva u gradu sakupljala knjige. Navodi kako je 1935. godine počela raditi Radnička čitaonica koja je prema nekim obilježjima čak mogla biti i knjižnica.²⁸ Iako se današnja knjižnica izravno nadovezuju na rad Jugoslavenske narodne čitaonice (osnovane 1933.), a preko nje na Narodnu čitaonicu (osnovanu 1919.), odnosno Daruvarsku čitaonicu (neki su je zvali i Hrvatska, osnovana 1894.), potom Srpsku narodnu čitaonicu (osnovanu 1903.) i Čitaonicu u Daruvaru (osnovana 1872.), ipak prava povijest profesionalnog knjižničarstva, izgradnja javnih knjižnica otvorenih svim građanima, počinje istom po svršetku Drugoga svjetskoga rata.²⁹

Nakon Drugog svjetskog rata u Daruvaru se sve više spominje ideja o osnivanju gradske knjižnice. Međutim, to nije bilo tako jednostavno izvedivo jer upravo zbog rata mnoge su knjige nastradale, a neke su bile nepoželjne zbog novih političkih uvjerenja. Iako se u mnogim povijesnim izvorima kao godina osnivanja knjižnice spominje 1947. godina, za to ne postoji čvrsti povijesni dokaz. Prvi daruvarski knjižničar nakon rata bio je Vladimir Daněk koji tvrdi da je knjižnica osnovana godinu kasnije nego se misli, tek krajem 1948. godine. Dakle, od osnutka 1948. godine pa do 1961. godine knjižnica djeluje kao samostalna ustanova. Nakon toga razdoblja ulazi kao ustrojbeno jedinica u sastav Narodnog sveučilišta. Najveći je problem u tom razdoblju bio prostorni smještaj knjižnice i građe. Knjižnica se u to vrijeme često prostorno selila. U samo dvije godine selila se četiri puta.³⁰ U prostoru od samo 35 m² knjižnica ostaje do 1984. godine te je nakon toga premještena u znatno veći prostor od 140m² koji se nalazi vrlo blizu strogog centra grada. Međutim, zbog stalne nabave građe i taj je prostor vrlo brzo postao premali. Tijekom godina u knjižnici je bilo nekoliko zaposlenika, a jedna od značajnih bila je Margot Moćan koja se zaposlila u knjižnici 1984. godine, stekla je zvanje diplomiranog knjižničara i bila je ravnateljica knjižnice sve do 1993. godine. Ta je godina značajna za knjižnicu jer se osamostaljuje i postaje službeno Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar.

²⁸ Ibid

²⁹ Pejić. I. Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar (1948.-2007.) // Stručni skup iz povijesti naših knjižnica / uredili Zorka Renić i Ilija Pejić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2012. Str. 146- 161. str 146

³⁰ Horvat, R. 70 godina Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar, n.dj., str 40

Nažalost, za vrijeme Domovinskog rata knjižnica nije mnogo napredovala. Uz spomenuti rat, bilo je problema i s financiranjem, neprimjerenim prostorom te je nedostajalo djelatnika. Godine 2002. u Daruvaru održana je 33. skupština Hrvatskog knjižničarskog društva kada je aktualizirana prostorna problematika pred reprezentativnim skupom hrvatskih knjižničara, predstavnika vlasti uz nazočnost medija.³¹ Pet godina nakon, točnije 2007. godine svečano je otvorena knjižnica. Prostor knjižnice tada je adaptiran i povećan na 770 m², nabavljen je novi namještaj te je knjižnica dobila mogućnost održavanja dodatnih aktivnosti. Danas knjižnica ima četiri odjela na kojima je zaposleno četiri knjižničara. To su Odjel za odrasle, Dječji odjel u kojem je i zbirka građe lagane za čitanje namjenjene osobama s disleksijom, Studijski odjel u kojem je zavičajna zbirka te Središnja knjižnica za češku nacionalnu manjinu u Republici Hrvatskoj. Valja napomenuti kako je knjižnica dobitnica i dvije prestižne nagrade: Kolektivnog priznanja za veliki doprinos kulturnom razvitku Grada Daruvara, inovativnosti i bogatoj ponudi kulturnog i umjetničkog sadržaja temeljem Odluke gradskog vijeća Grada Daruvara 2014. godine te Plakete Tihomir Trnski za izuzetne rezultate na obrazovnom, kulturnom, sportskom i drugim područjima kulturnog života Bjelovarsko-bilogorske županije temeljem Odluke Županijske skupštine Bjelovarsko-bilogorske županije 2018. godine.³² Za razliku od shvaćanja knjižnice u prošlosti, knjižnica u Daruvaru danas nije samo kulturno središte, već i obrazovno, obavijesno i informacijsko središte te mjesto za okupljanje i zabavu.

³¹ Ibid str 41

³² Ibid

3.2. Središnja knjižnica za češku nacionalnu manjinu u Republici Hrvatskoj

Ukupan broj pripadnika češke nacionalne manjine u Hrvatskoj prema zadnjem popisu stanovništva iz 2011. godine iznosi 9.641. Dvije trećine od ukupnog broja živi na području Bjelovarsko-bilogorske županije. U bjelovarskoj je knjižnici oduvijek bila prisutna češka pisana riječ jer je nacionalna manjina prisutna u Bjelovaru od njegovog osnivanja. Nije dakle ni čudno da je s razvojem bjelovarske knjižnice kao matične gradske i školske knjižnice postala i matična knjižnica za češku nacionalnu manjinu. Naime, odlukom Vladina ureda za nacionalne manjine i Razvojne službe Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK) 3. lipnja 1991. godine, u bjelovarskoj knjižnici započinje djelovati Središnja knjižnica za češku nacionalnu manjinu u Hrvatskoj.³³ Ime koje se veže za ovu knjižnicu od početka njezina djelovanja je Fanika Stehna. Ona je postala voditeljica te je tijekom prve godine rada knjižnice prikupljala podatke o stanju mjesta gdje živi češka nacionalna manjina te radila akcijski plan. Uspostavila je suradnju s knjižnicama te je obrađene knjige rasprčavala u Daruvar, Dežanovac, Hercegovac i Zagreb, a kasnije u Rijeku i Viroviticu.³⁴ Iako su glavni suradnici bile gradske knjižnice, s vremenom se poboljšava suradnja sa školskim knjižnicama. Osim toga, knjižnica se povezala i s češkim udrugama te veleposlanstvima Slovačke i Češke. Nadalje, da bi predstavila češku kulturu spomenuta je voditeljica nerjetko organizirala izložbe povodom bitnih obljetnica.

Godinu 2007. obilježilo je preseljenje Središnje knjižnice za češku nacionalnu manjinu iz Bjelovara u Daruvar te od tada djeluje u sklopu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar. (Slika 3) Fond knjižnice smješten je u zasebnoj prostoriji i odvojen je od ostatka knjižnice. Središnja knjižnica, pored ostalog, pomaže češkim udrugama pri obilježavanju važnih datuma vezanih za manjinu, educira volontere pri udrugama koje imaju u svom sastavu zbirke na češkom jeziku, izrađuje kalendar važnih obljetnica te prema mogućnostima prenosi iskustva čeških knjižničara, a u dogovoru sa školskim knjižničarima održava kvizove znanja za učenike koji su obuhvaćeni nastavom češkog jezika.³⁵

³³ Kreštan, T.; Renić, Z. Narodna knjižnica "Petar Preradović" Bjelovar : od časničkog kasina do novog tisućljeća. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2012. str. 185

³⁴ Ibid

³⁵ Središnje knjižnice nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj: vodič // uredile Lana Diković i Ljiljana Črnjar. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. str 32

4. Knjižnica od 2009. do 2019. godine

Na mrežnoj stranici Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar dostupna su izvješća o radu za proteklih deset godina. Izvješća donose vrlo pregledan, detaljan i kontinuiran uvid u relevantne podatke o radu Knjižnice, a na temelju njih napravljena je analiza četiri parametara. Analiza se odnosi na nabavu građe tijekom spomenutog vremenskog razdoblja, na kulturna događanja u Knjižnici te broj posjeta i broj upisanih članova. Također, prema dvama parametrima analiziran je i rad Središnje knjižnice za češku manjinu u RH. Analiza se odnosi na nabavu građe te na suradnju s knjižnicama i drugim ustanovama. Godine obuhvaćene analizom su: 2009., 2010., 2011., 2012., 2013., 2014., 2015., 2016., 2017., 2018. i 2019. godina.

Slika 3: Zgrada Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar

Izvor: <http://www.visitdaruvar.hr/knjiznica-i-citaonica.aspx>

4.1. Nabava građe

Prema podacima dostupnima u službenim izvješćima Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar sastavljena je Tablica 1 u kojoj je prikazana nabava građe u Knjižnici od 2009. godine do 2019. godine. Dio nabavljene građe nabavlja se kupnjom, dio poklone korisnici knjižnice, a dio je iz otkupa Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Također, dio građe dolazi iz obveznog primjerka izdavačke kuće Jednota jer su nakladnici službenih publikacija županija, gradova i općina prema Zakonu koji je bio na snazi tijekom analiziranih godina dužni dostaviti jedan primjerak tih publikacija matičnoj knjižnici na području županije u kojoj imaju sjedište.³⁶

Tablica 1: Nabava građe

	Knjige	Časopisi/ novine	AV građa	Zavičajna zbirka	Darovane knjige+obvezni primjerak	Otkup Ministarstva kulture RH
2009.	2.446	43	609	76	378	564
2010.	1.971	45	539	22	369	601
2011.	2.406	41	73	75	625	700
2012.	1.966	42	338	17	424	377
2013.	2.279	42	339	28	5	250
2014.	1.776	40	290	14	311	250
2015.	1.577	26	296	14	486	387
2016.	1.496	26	120	18	220	283
2017.	1.823	26	163	15	173	438
2018.	2.391	27	191	18	376	-
2019.	1.885	25	99	18	176	703

³⁶ Zakon o knjižnicama. 1997. godina. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html. (7.9.2020.)

Ukupno	22.016	383	3.057	315	3.543	4.553
--------	--------	-----	-------	-----	-------	-------

Iz podataka koji se nalaze u priloženoj tablici možemo analizirati rezultate nabave građe za svaku godinu zasebno. Što se tiče knjiga, vidljivo je da trend nabave varira.

Prva analizirana godina je 2009. godina te se upravo ova godina ističe po najviše nabavljenih knjiga u cijelom analiziranom razdoblju. Godinu nakon nabava pada te je nabavljeno nešto manje od 2000 knjiga. Godine 2011. broj nabavljenih knjiga raste te je nabavljeno 2.406 knjiga. Ovu godinu valja istaknuti po tome što je Grad Daruvar kupio jedinstveni primjerak ručne izrade Biblije (Slika 4) te na taj način obogatio fond Knjižnice ovim djelom. Biblija ima zlatni obrez s uzorkom, u kožnom je uvezu, unikatna je jer ima posvetu koju je napisao kaligraf te ima vlasnički list potvrđen kod javnog bilježnika.³⁷ Ovo je limitirano izdanje koje su tiskali Kršćanska sadašnjost i Mozaik knjiga. Knjižnica se može pohvaliti ovim prestižnim izdanjem kojeg nema svaka knjižnica u Hrvatskoj.

Slika 4: Zlatna Biblija

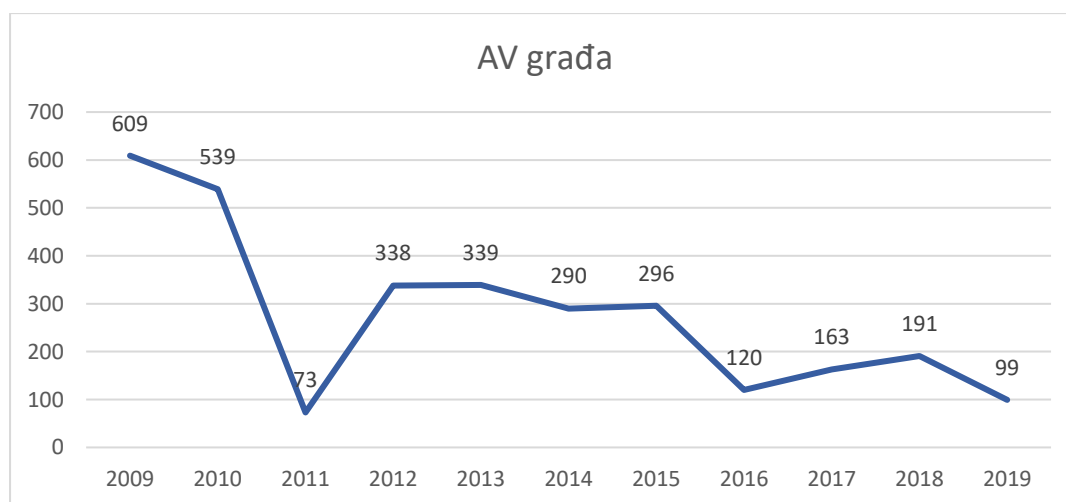
Izvor: Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2011. godinu. Preuzeto s: https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/izvjesce_o_radu_2011_godina.pdf

³⁷ Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2011. godinu. Dostupno na: https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/izvjesce_o_radu_2011_godina.pdf (12.6.2020.)

Nadalje, 2012. godine broj nabavljenih knjiga pao je u odnosu na prošlu godinu, ali ne značajno. Čak 2.279 knjiga nabavljeno je 2013. godine te je nakon ove godine pa sve do 2017. godine vidljiv silazni trend u nabavi. U tablici je vidljiv podatak kako je u konkretnom vremenskom razdoblju kojeg tablica obuhvaća 2016. godinu obilježio najveći pad u nabavi. Godine 2016. smanjena je nabava knjižnične građe. Razlog je nedostatak financijskih sredstava.³⁸ Prema tome možemo zaključiti kako je najveći razlog zbog kojeg u nabavi građe dolazi do silaznog trenda nedostatak financija. U Knjižnici ističu kako su zbog toga kupovali knjige dok su bile na sniženjima.

Nadalje, u 2017. godini nabavljene su 1.823 knjige, a godinu nakon 2.391 knjiga. Zadnja analizirana godina je 2019. u kojoj broj nabavljenih knjiga iznosi 1.885. Ovo nije drastičan pad u odnosu na godine prije. Iz Tablice 1 možemo zaključiti da nabava knjiga tijekom godina varira.

Graf 1: Nabava AV građe

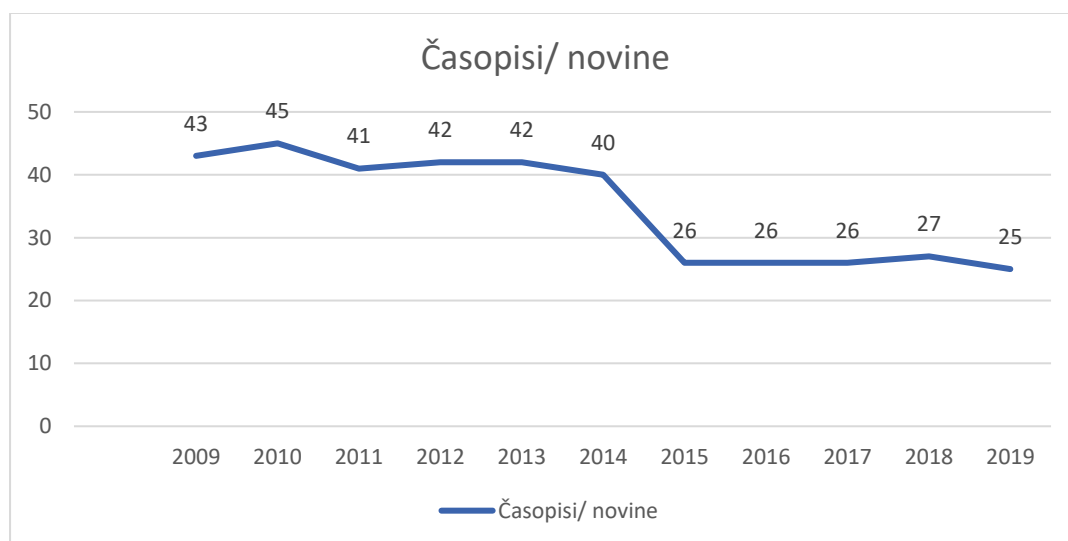
Što se tiče nabave AV građe tijekom godina, iz Tablice 1 i Grafa 1 vidljivo je da nabava tijekom godina varira. Međutim, zadnjih godina ima silazni trend, odnosno sve se manje nabavlja. U

³⁸ Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2016. godinu. Dostupno na: <https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izvjec%20o%20radu-za-2016doc-1.pdf> (12.6.2020.)

prvoj analiziranoj godini nabavljeno je najviše jedinica AV građe, čak 609. Godinu nakon nabavljeno je nešto manje, dok je 2011. godine nabavljeno samo 73 jedinice AV građe, što je ujedno i najmanje u analiziranom razdoblju. Narednih godina broj je veći, međutim više se nije nabavio tako velik broj AV građe kao u prve dvije analizirane godine. Dakle od 2012. do 2019. godine nabava varira, ali ima silazan trend, a 2019. nabavljeno je manje od 100 jedinica AV građe. Kao razlog smanjenja nabave u izvješćima je navedeno da je ponuda na tržištu sve manja tijekom godina.

U grafu je jasno vidljiva nabava koja tijekom godina nije uvijek ujednačena, ali vidi se da se generalno smanjuje.

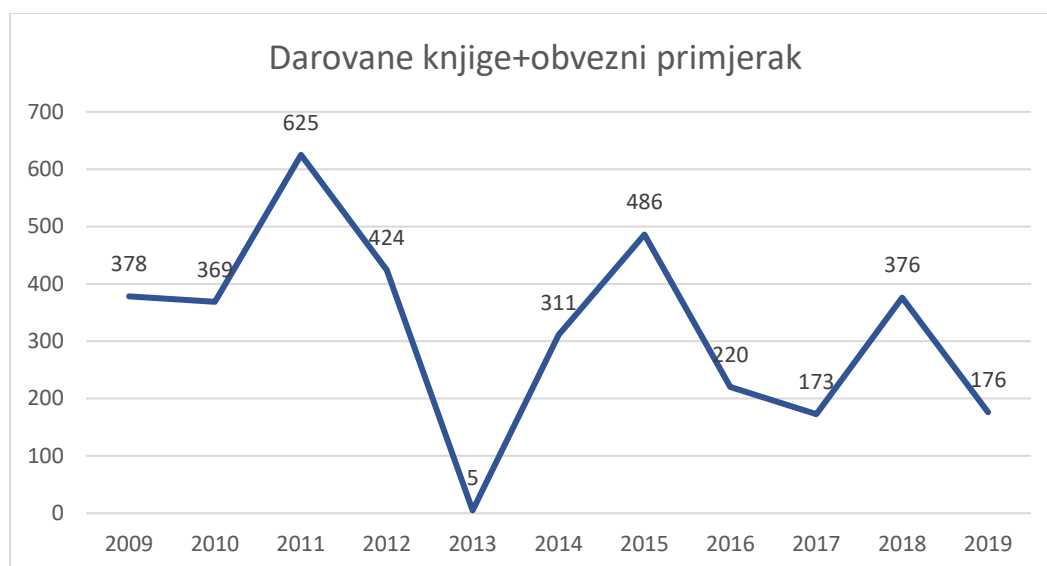
Graf 2: Nabava časopisa i novina

Stanje nabave časopisa i novina (Graf 2) u navedenom vremenskom razdoblju može se usporediti s nabavom AV građe. Na početku analiziranog razdoblja nabava časopisa i novina bila je na vrhuncu te ih je 2009. godine nabavljeno 43, odnosno 2010. godine 45 naslova, što je i najveći broj nabavljenih novina i časopisa iz analiziranog vremenskog razdoblja. Od 2011. do 2014. godine nabava je gotovo ista uz blage promjene. Već 2015. godine nabava je znatno smanjena jer je nabavljeno svega 26 časopisa i novina. Ovakvo stanje je i do 2019. godine uz neznatne promjene. 2019. godine nabavljeno je 25 novina i časopisa što je najmanje u analiziranom razdoblju. Izdavači serijskih publikacija se zatvaraju pa se to odmah odrazilo i na

nabavu spomenute građe.³⁹ U grafu se može vidjeti kako nabava tijekom godina ima silazan trend, iako nije uvijek konstantan.

Graf 3: Darovane knjige i obvezni primjerak

Što se tiče izgradnje fonda preko darova i obveznog primjerka, iz Tablice 1 te iz Grafa 3 može se vidjeti da dolazi do neujednačenih varijacija. Početkom analiziranog razdoblja broj knjiga iznosi 378, odnosno 369 godinu kasnije. Iz tablice je vidljivo da je noviteta iz darova i obveznog primjerka u 2011. godini bilo 625, što je najveći broj u analiziranom vremenskom razdoblju. Od tada broj pada, te je dvije godine kasnije, točnije 2013. godine, bio manji nego prethodnih i nadolazećih godina jer iznosi samo 5 noviteta. Već godinu nakon stanje se popravlja, međutim više se ne dostiže brojka iz 2011. godine. Nakon 2014. godine pa sve do kraja analiziranog razdoblja broj dosta varira pa je tako 2015. godine dobiveno 486 nove knjige, a godinu nakon 220. Broj se ponovno smanjuje 2017. godine kad je dobiveno samo 13 knjiga. Godine 2018. dobiveno je 376 knjiga, a u zadnjoj godini broj dobivenih knjiga uz obvezni primjerak iznosi 176.

Nabava nove građe preko otkupa iz Ministarstva kulture također varira tijekom godina. Na početku razdoblja broj iznosi 564 te raste do 2011. godine kad iznosi 700. Nakon toga broj

³⁹ Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2015. godinu. Dostupno na: <https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izvje%C5%A1%C4%87e-o-radu-za-2015.-1.pdf> (12.6.2020.)

pada, ali se u pojedinim godina, konkretno 2015. i 2017. godine povećava. Za 2018. godinu nisu navedeni podaci jer je građa još stizala u Knjižnicu te se nije mogao reći konkretan broj. U zadnjoj analiziranoj godini bilježi se rast u ovom načinu nabave te je broj nabavljene građe ove godine 703 što je i najveći broj u ovom razdoblju. .

Vrste građe koja se nabavlja u cilju izgradnje kvalitetnog fonda, prema izvješćima Knjižnice, temelji se na zadovoljavanju potreba svojih korisnika. U toj su namjeri u Knjižnici korisnici davanjem svojih prijedloga i želja direktno uključeni u nabavu građe. Naime, na Odjelu za odrasle, postoji tzv. Knjiga želja, a na Dječjem odjelu kutija „Poželi i ostvarit će ti se!“ gdje korisnici mogu upisati naziv knjižne i neknjižne građe koju žele da Knjižnica posjeduje.⁴⁰ Ova se praksa u Knjižnici pokazala izuzetno učinkovitom na zadovoljstvo i zaposlenika i korisnika.

4.2. Broj upisanih članova

Tablica 2: Broj upisanih članova

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Odrasli	748	532	654	781	979	1.002	992	884	807	904	863
Djeca	634	960	962	935	723	702	706	708	682	703	653
Ukupno	1.382	1.492	1.616	1.716	1.702	1.704	1.698	1.592	1.554	1.607	1.516

U izvješćima je za svaku godinu prikazan broj korisnika koji su upisani u Knjižnicu ili su obnovili članstvo. Na temelju podataka iz tih izvješća napravljena je ova tablica. Tablica 2 na pregledan način prikazuje broj korisnika Knjižnice tijekom godina.

⁴⁰ Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2013. godinu. Dostupno na: https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/izvjesce_o_radu_2013_godina.pdf (14.6.2020.)

Struktura korisnika dijeli se na odrasle osobe i djecu (osobe do 18 godina starosti). Bitno je napomenuti da je u tablici prikazan broj samo upisanih članova što ne mora značiti da su svi oni i aktivni članovi.

Što se tiče odraslih korisnika, iz tablice je vidljivo da se broj tijekom godina mijenja te ne dolazi do značajnijeg pada broja upisanih, osim u 2010. godini kad je u usporedbi s ostalim analiziranim godinama broj bio najmanji. Između 2010. i 2014. godine vidljivo je kontinuirano povećanje broja korisnika čiji je vrhunac bio 2014. godine kad je čak 1.002 odraslih korisnika upisano ili je obnovilo članstvo. Nakon 2014. godine pa sve do 2019. broj odraslih članova varira. Nije pao ispod 800, ali nije ni dostignuta brojka od 1000 korisnika. Broj djece koja su upisana u Knjižnicu tijekom analiziranih godina također je varirao, a najmanji broj djece zabilježen je 2009. godine kad ih je upisano 634. Najveći porast vidljiv je u trogodišnjem razdoblju od 2010. do 2012. godine. Tih je godina preko 900 djece bilo upisano u Knjižnicu. Godine 2013. broj počinje opadati. Nakon dvije godine, točnije 2015. ponovno bilježimo porast, ali neznatan. Sljedećih je godina broj manji, iako varira između 650 i 750. Gledajući ukupan broj korisnika tijekom godina, vidljivo je da se on mijenja. Najmanje upisanih korisnika, njih 1.382 bilo je 2013. godine. Sljedećih godina broj korisnika raste, a vrhunac zabilježen je 2012. s 1716 upisanih članova. Idućih se godina broj članova neznatno smanjuje sve do 2017. kad ukupan broj članova pada ispod 1700. Razlog smanjenja članova je odljev stanovništva i umiranje starije populacije.⁴¹ Od 2017. pa do 2019. godine broj varira te je u zadnjoj analiziranoj godini ukupan broj korisnika 1.516. Tijekom svih analiziranih godina cijena članstva u Knjižnici je ista te iznosi 60,00 kuna godišnje po osobi.

⁴¹ Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2017. godinu. Dostupno na: <https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izvje%C5%A1%C4%87e-o-radu-za-2017.pdf> (15.6.2020.)

4.3. Broj posjeta

Tablica 3: Broj posjeta

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Posjete	29.671	28.535	33.500	29.923	51.585	21.289	19.539	21.993	23.000	23.235	100.811
Knjige	43.937	59.103	50.500	46.239	32.427	45.358	38.216	28.894	28.908	31.900	31.768

U Tablici 3 statistički je prikaz broja posjeta u Knjižnici (računaju se samo posjete kad su korisnici posudili građu) te je naveden broj posuđene građe u vremenskom razdoblju od 2009. do 2010. godine. Bitno je napomenuti da je 2019. godine broj posjeta u tablici značajnije veći od prijašnjih godina, a razlog je taj što je te godine uračunat i broj virtualnih posjeta Knjižnici. Iz tablice je vidljivo da broj posjeta tijekom godina nije bio uvijek ujednačen. U prve četiri godine analiziranog razdoblja Knjižnica broji oko 30.000 posjeta godišnje te ne dolazi do većih varijacija. Broj posjeta je 2010. godine manji nego 2009. godine, međutim u izvješćima je navedeno da je razlog zbog kojeg se broj fizičkih posjeta smanjio taj što korisnici koriste mogućnost produživanja građe koristeći telefon što ranije nisu mogli. Nadalje, 2011. godine vidljiv je blagi porast kad je broj posjeta iznosio 33.500. Godine 2013. dolazi do značajnijeg skoka u broju posjeta te ih Knjižnica za tu godinu bilježi čak 51.585. Kao razlog je u Izvješću za 2013. godinu navedeno da tada u Gradu Daruvaru nije postojala videoteka te da su mnogi korisnici zbog toga u Knjižnici posuđivali AV građu. Godina 2014. značajno je drugačija od prethodne jer bilježi veliki pad broja posjeta te on za ovu godinu iznosi svega 21.289. Sljedeće je godine taj broj pao na 19.539 te je ovo najmanji broj posjeta u svim analiziranim godinama. Naredne tri godine broj posjeta raste. Kao razlog ovog porasta u izvješćima je navedeno uvođenje igraonica za najmlađe korisnike. Iako broj posjeta raste, ne dolazi do značajnog porasta te je na kraju analiziranog razdoblja oko 23.000 posjeta. Za 2019. godinu ne postoji podatak koliko je bilo isključivo fizičkih posjeta, međutim u Izvješću za 2019. godinu navedeno je da se taj broj značajno ne razlikuje od prethodne godine.

Na isti je način u tablici prikazan statistički prikaz broja posuđenih knjiga u istom vremenskom razdoblju. U prvoj analiziranoj godini broj posuđenih knjiga iznosi 43.937. Već sljedeće godine

dolazi do velikog skoka te se 2010. godine posudilo 59.103 knjige, što je ujedno i najveći zabilježeni broj posuđenih knjiga u cjelokupnom analiziranom razdoblju. Godine 2011. broj pada te iznosi 50.500 posuđenih knjiga. Godinu nakon, posuđeno je 46.239 knjiga što je ponovno manje od prethodne godine. Tablica prikazuje da se posuđuje manje knjiga nego prije, ali to još uvijek ne mora biti realan podatak jer ne znamo računa li računalni program i produžavanja knjiga koja su sve učestalija.⁴² Godine 2013. broj posuđenih knjiga manji je nego prethodne godine. Te je godine zabilježen najveći broj fizičkih posjeta u Knjižnicu, ali kao što je navedeno ranije, mnogo korisnika je u tom razdoblju posuđivalo AV građu više nego knjižnu. Godine 2014. dolazi do porasta broja posuđenih knjiga, ali taj broj ponovno pada iduće godine. Sljedećih godina broj posuđenih knjiga ne prelazi 30.000 i tako je sve 2018. godine kad je u Knjižnici posuđeno 31.900 knjiga. U zadnjoj analiziranoj godini taj broj je neznatno manji nego prethodne godine.

4.4. Kulturna događanja u Knjižnici

Tablica 4: Broj događanja i posjetitelja

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Odrasli	/	32	27	62	80	92	73	63	53	46
Posjete	/	2.258	1.246	1.537	2.417	2.070	1.330	1.325	1.120	1.325
Djeca	/	42	35	62	68	66	69	46	52	66
Posjete	/	1.002	447	1.387	1.753	1.413	1.620	1.578	1.603	1.204
Ukupno događanja	73	74	62	124	148	158	142	109	105	112
Ukupno posjeta	2.162	3.260	1.693	2.924	4.170	3.483	2.950	2.903	2.723	2.529

⁴² Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2012. godinu. Dostupno na: https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/izvjesce_o_radu_2012_godina.pdf (22.6.2020.)

U Tablici 4 nalaze se podaci o broju kulturnih događanja koja su se održala u Knjižnici te o broju posjetitelja. Vrste događanja podijeljene su u kategoriju Odrasli i kategoriju Djeca. Za svaku je godinu naveden broj događanja i broj posjetitelja za svaku kategoriju zasebno. Za 2010. godinu u tablici nisu navedeni konkretni podaci jer je u Izvješću za 2010. godinu objavljeno da je održano sveukupno 73 događaja sa 2162 posjetitelja ukupno. U 2011. godini održana su 32 događanja za odrasle, a posjećenost je bila odlična s čak 2.258 posjetitelja. Iste je godine za djecu organizirano 42 događaja, a posjetile su ih 1.002 osobe.

Naredne 2012. godine broj događaja za odrasle manji je nego prethodne te iznosi 27. Samim time je i posjećenost bila manja te ona godine iznosi 1.246, što je upola manje nego godinu ranije. Za djecu je organizirano 35 događanja, a posjećenost je ove godine bila, za razliku od ostalih godina, iznimno mala, 447 posjeta. Kao razlog se u Izvješću za 2012. godinu navodi loša financijska situacija zbog koje je mogućnost za organizaciju događanja manja. Za lošu posjećenost navodi se slab interes iako se u Knjižnici trude organizirati događaje za koje su korisnici zainteresirani. U razdoblju od 2013. pa do 2015. godine vidljivo je da se kontinuirano povećava broj događanja u Knjižnici. Godine 2013. broj događaja za odrasle znatno je veći nego 2012. godine. Unatoč lošoj financijskoj situaciji kako je navedeno u Izvješću za 2013. godinu, velik broj događanja je uspješno organiziran. Broj posjetitelja za ovu godinu iznosi 1.537. Broj događanja za djecu jednak je kao i broj događanja za odrasle te iznosi 62. Posjetitelja je bilo 1.387.

Godinu nakon, broj događanja raste te iznosi 80. Posjetitelja je ove godine bilo 2.417, što je najviše u analiziranom vremenskom razdoblju. Valja napomenuti kako je 2014. godine osnovan i čitateljski klub Enigma (Slika 5) koji je okupio oko 10 članica koje se redovno sastaju i raspravljaju o pročitanom.

Slika 5: Čitateljski klub Enigma

Izvor: Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2016. godinu. Preuzeto s: <https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izvjec%20o%20radu%20za%202016doc-1.pdf>

Godine 2015. organizirano je čak 92 događanja, što je ujedno i najviše događanja u jednoj godini koje Knjižnica bilježi u analiziranom vremenskom razdoblju. Veliki broj događanja privukao je i mnoge posjetitelje, njih 2.070. Broj događanja za djecu ove je godine bio manji nego za odrasle te iznosi 66, a broj posjetitelja je 1.413. Valja napomenuti da je u izvješćima za 2014. i 2015. godinu navedeno da je broj događanja i posjeta povećan zbog turista koji su željeli vidjeti Zlatnu Bibliju.

Od 2016. godine pa sve do kraja analiziranog razdoblja broj događanja za odrasle pada. Ovaj negativan trend utjecao je i na broj posjeta koje se također smanjuju. U svakoj je godini organiziranih za deset manje događanja nego u prethodnoj, osim 2019. godine kad broj događanja iznosi 46, što je šest manje nego 2018. godine. Posjeta je također svake godine sve manje, a 2018. godine bilo ih je tek 1.120 što je najmanje u analiziranom razdoblju. Godine 2019., ujedno i zadnje analizirane godine, broj posjeta neznatno je veći od prethodne godine. Što se tiče događanja za djecu (Slika 6) od 2016. godine, njihov broj varira te nema negativan trend kao broj događanja za odrasle. Godine 2016. organizirano ih je 69, a godinu nakon 46. Zadnje dvije analizirane godine broj događanja raste, ali smanjuje se broj posjeta.

Slika 6: Edukacija učenika

Izvor: Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2017. godinu. Preuzeto s: <https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izve%C5%A1%C4%87e-o-radu-za-2017.pdf>

4.5. Središnja knjižnica za češku manjinu u Republici Hrvatskoj

4.5.1. Nabava građe

Tablica 5: Nabava građe u Središnjoj knjižnici za češku manjinu

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Knjige	-	286	280	271	94	154	187	160	156	193	139

Prva godina u Tablici 5 koja prikazuje nabavu građe u Središnjoj knjižnici za češku manjinu je 2009. godina, međutim podatak o nabavi građe nije naveden za tu godinu jer ga nema u izvješćima tako da analiza počinje s 2010. godinom. Te je godine nabavljeno 286 novih naslova, od čega je veći dio poklona. Ove je godine ujedno i nabavljeno najveći broj knjiga u analiziranom razdoblju. Godinu nakon nabavljeno je 280 knjiga, neznatno manje nego 2010. godine. Broj nabavljenih knjiga u 2012. godini iznosi 271 te možemo vidjeti blagi pad nabave tijekom ovih godina. 2013. godine dolazi do drastičnog pada nabave u odnosu na ostale godine

jer je nabavljeno svega 94 knjige, uključujući poklonjene knjige. Već iduće godine nabava je povećana te je nabavljeno 154 knjige. U Izvješću za 2014. godinu navedeno je da je dio knjiga dobiven na poklon iz Republike Češke ili pojedinačnim poklonima korisnika, a preostali dio je kupljen sredstvima Ministarstva kulture. Na isti je način građa nabavljena i 2015. godine kad je 187 knjiga uvršteno u fond. Godine 2016. broj nabavljenih knjiga iznosi 160, a 2017. godine broj je neznatno manji te iznosi 156. Sljedeće godine broj se osjetno povećao te je nabavljeno 193 knjige. U zadnjoj analiziranoj godini broj nabavljenih knjiga iznosi 139, što je manje nego godinu ranije, ali nije došlo do velikog pada. Iz Tablice 5 je vidljivo da broj nije konstantan te da je svake godine drugačiji. Najviše se građe nabavljalo u prve tri analizirane godine kad je godišnje nabavljeno preko 200 novih naslova. Nakon te tri godine, osim 2013. kad je došlo do značajnog smanjenja nabave, ni jedna se analizirana godina ne ističe po izrazito dobroj ili lošoj godini po nabavi nove građe.

4.5.2. Suradnja s knjižnicama i ustanovama

Da bi knjižnica bila što posjećenija i imala što veću popularnost među građanima potrebno je organizirati razne aktivnosti koje će privući postojeće korisnike knjižnici, ali i potaknuti ljude koji nisu članovi da se učlane i pridruže aktivnostima. Središnja knjižnica za češku nacionalnu manjinu u Republici Hrvatskoj u suradnji s drugim knjižnicama te udrugama Čeha u Hrvatskoj često organizira razne događaje u cilju da približi korisnike i one koji to još nisu češkoj pisanoj riječi te na taj načine potiče multikulturalnost u svojem prostoru. U izvješćima o radu Knjižnice za svaku je godinu navedeno koja su se događanja održala. Tako je za 2010. godinu navedeno da je održan Tjedan češkog filma u suradnji s Češkom besedom iz Virovitice, a svi su prikazani filmovi iz fonda Središnje knjižnice za Češku nacionalnu manjinu u Hrvatskoj. Izdavačka kuća Jednota iz Daruvara, promovirala je dva vlastita izdanja na češkom jeziku (Václav Herout: Reemigrace Čechů z Chorvatska, Helena Sabolićová Zákorová: Na našem dvoře), a knjižnica je sudjelovala u navedenim promocijama.⁴³ Nadalje, u Mjesecu hrvatske knjige Knjižnicu su posjetili neki učenici iz češkog vrtića te jedne osnovne škole kojima je predstavljen rad Knjižnice. Također, održana je pričaonica pod nazivom „Čitajmo pod krošnjama“ koja je zainteresirala djecu predškolskog uzrasta iz češkog vrtića koji su nakon pričaonice u svojem vrtiću imali nekoliko aktivnosti koje se nastavljaju na pričaonicu. Iz ovog je primjera vidljivo kako je Knjižnica potaknula djecu na kreativan rad

⁴³ Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2010. godinu. Dostupno na: https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/izvjesce_o_radu_2010_godina.pdf (16.6.2020.)

izvan svojeg prostora. Godine 2010. je također održan i kviz za poticanje čitanja za učenike viših razreda osnovne škole koji su prepoznali zalaganje knjižničarke i nastavnika te zatražili još ovakvih aktivnosti. Između ostalog, neke su knjižnice bile zainteresirane za međuknjižničnu posudbu na koju se Središnja knjižnica za češku nacionalnu manjinu odazvala.

Za 2011. godinu bitno je napomenuti kako je Knjižnica ostvarila kontakt i suradnju s knjižnicom iz češkog grada Český Těšín. U Izvješću za 2011. godinu napisano je da je organiziran događaj pod nazivom „Budi in – budi u knjižnici” tijekom ljetnih praznika. Nadalje, ove je godine izdavačka kuća Jednota promovirala čak četiri nova izdanja na čijim je promocijama Središnja knjižnica za češku nacionalnu manjinu bila prisutna. Što se tiče suradnje sa češkim školama i vrtićima ona je i ove godine bila uspješna. Tako je ove godine za vrijeme Mjeseca knjige, a ujedno je bila 110. obljetnica rođenja pjesnika Jaroslava Seiferta, održana radionica gdje je knjižničarka učenicima čitala stihove koje su oni crtali. Radovi su bili izloženi u prostoru Knjižnice. Također, ove su godine dvije poljske studentice ciljano došle u Pučku knjižnicu i čitaonicu Daruvar kako bi pronašle literature za svoja istraživanja na temu daruvarske knjižnice i češke manjine u Hrvatskoj. Svu potrebnu literature pronašle su u Knjižnici te su uspješno napisale svoje radove koji su dostupni u knjižnici Varšavskog sveučilišta.

Godine 2012. nastavlja se kvalitetna suradnja sa sestrinskom knjižnicom te su vidljivi konkretni rezultati- održana je manifestacija „Noć s Andersenom“, a i zajednička web stranica je sve bogatija sadržajem. Program „Budi in – budi u knjižnici“ i ove je godine bio popularan, a fokus je bio na djeci koja pričaju isključivo češkim jezikom da bi na taj način potakli razvoj komunikacijskih vještina na češkom jeziku. Izdavačka kuća Jednota iz Daruvara, promovirala je tri vlastita izdanja na češkom jeziku (Herout Vaclav: Česká základní škola v Ivanově Sele a výuka češtiny na Hrubčepolsku, pučki kalendar Český lidový kalendář 2012, zbornik stručnih radova Přehled 2012). Središnja knjižnica sudjelovala je na promocijama navedenih publikacija.⁴⁴ Što se tiče suradnje s češkim vrtićima i osnovnim školama na području grada Daruvara i okolice, valja istaknuti pričaonice koje uključuju i radionice za djecu te kvizove za učenike viših razreda osnovne škole kao i prijašnje godine koji se se pokazali uspješnima. U Izvješću za 2012. godinu stoji kako su tijekom godina priređivane razne tematske izložbe na temu hrvatsko-čeških odnosa. Također, ove su godine

⁴⁴ Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2012. godinu. Dostupno na: https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/izvjesce_o_radu_2012_godina.pdf (16.6.2020.)

korisnici Knjižnice bili i turisti, odnosno strani državljani. Međuknjižnična posudba ove je godine bila tražena.

U 2013. godini odrađen je projekat Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar u suradnji sa sestrinskom Knjižnicom iz grada Český Těšín. Naziv projekta je „Knjiga o mom gradu” (Slika 7) koji je bio zamišljen kao niz likovnih radionica u kojem su djeca iz oba grada radila likovne radove na temu svojih gradova koji su kasnije pretvorene u dvije knjige istoimenog naziva.

Slika 7: Knjiga o mom gradu

Izvor: https://issuu.com/romanahorvat/docs/knjiga_o_mom_gradu

Obje knjige nalaze se u obje knjižnice i moguće ih je posuditi. Također postoje i elektroničke verzije ovih dječjih knjiga. Nadalje, tijekom godine održavane su radionice za djecu osnovnoškolske dobi kao i prethodnih godina. Ove je godine u sklopu projekta „Češka u srcu” koji je održan u Tehničkoj i obrtničkoj školi u Bjelovaru, knjižničarka iz Središnje knjižnice za češku nacionalnu manjinu u Hrvatskoj održala izlaganje te izložbu fotografija grada Praga. Bitno je napomenuti da je za cijeli ovaj projekat korištena literature isključivo iz fonda Središnje knjižnice za češku nacionalnu manjinu u Hrvatskoj. Ove je godine održana i manifestacija „Noć s Andersenom” te je tom prigodom predstavljeno djelo Ivane Brlić

Mažuranić „Čudnovate zgrade šegrta Hlapića” na češkom jeziku. Ovo izdanje je ujedno i prvo češko izdanje ovog djela te ga ima jedino Pučka knjižnica i čitaonica u Daruvaru.

Sljedeće godine održano je međunarodno natjecanje za djecu u kreativnom pisanju koje se zove „Postani pisac s...” Također, održana je i radionica za kreativno pisanje. U natjecanju su sudjelovala djeca iz nekoliko zemalja, uključujući i Hrvatsku, odnosno grad Daruvar. Najbolji su radovi objavljeni na web stranici knjižnica, a promocija je održana preko interneta. Nadalje, ove je godine obilježena međunarodna manifestacija pod nazivom „Noć s Andersenom“ te su učenici pripremili prigodan kazališni igrokaz koji su predstavili svojim vršnjačkim kolegama iz Češkog Těšina.

Kako bi obilježili manifestaciju „Noć knjige”, održana je radionica na češkom jeziku za djecu. Održano je i putopisno predavanje Franje Vondračka pod nazivom „Češka kroz turističke očale”.

I ove je godine održan ljetni program „Budi in – budi u knjižnici” te su ove godine djeca sudjelovala u radionici na češkom jeziku. Cilj je ovakvih radionica da se kod djece potakne razvijanje komunikacijskog sposobnosti na češkom jeziku.

Što se tiče izdavačke djelatnosti Čeha u Hrvatskoj koju Središnje knjižnice za češku nacionalnu manjinu u Hrvatskoj, ove je godine izdavačka kuća Jednota, od periodičkih izdanja na češkom jeziku tiskala pučki kalendar Český lidový kalendář 2014 i zbornik stručnih radova Přehled 2014.⁴⁵

I ove je godina suradnja Knjižnice i obrazovnih ustanova u gradu Daruvaru bila uspješna. Uz radionice i izložbe koje se organiziraju svake godine, ove je godine knjižničarka, tijekom Mjeseca hrvatske knjige, nekoliko puta u tjednu posjećivala češke dječje vrtiće i čitala im priče.

Kao i prošle godine, raznim izložbama obilježene su bitne obljetnice za Knjižnicu. Turista je i ove godine bilo u Knjižnici, a najviše ih je zanimala Zlatna Biblija.

U 2015. godini Knjižnica se priključila novom projektu koji se održava u Češkoj. Projekt je namjenjen djeci, a u cilju mu je poticanje čitanja među članovima obitelji. Ovaj se projekat zove „Škola naruby” što u prevodu znači „škola naopačke” U ovom projektu djeca ocjenjuju onoga tko im čita bilježeći svoje dojmove o pročitanom u knjigu Dnevnik čitanja. Zajednički susreti ovih sudionika organiziraju se četiri puta godišnje kako bi razmijenili svoja iskustva u

⁴⁵ Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2014. godinu. Dostupno na: https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/izvjesce_o_radu_2014_g.pdf (21.6.2020.)

ovom zanimljivom projektu.⁴⁶

Među projektima koje Knjižnica provodi i ove je godine projekt „Noć s Andersenom” koji je održan online u suradnji s knjižnicom iz Češkog Tešina. Godine 2015. u sklopu Svjetskog dana knjige pripremljena je izložba ilustracija Josefa Lade, slikara iz Češke. Na izložbi je prikazano izdanje knjige „Šegrt Hlapić” koju je ilustrirao spomenuti slikar.

Suradnja s djecom školske i predškolske ponovno je bila uspješna. Tijekom godine su uspješno organizirane i provedene radionice tijekom kojih je knjižničarka posjetila nekoliko osnovnih škola te je interes bio velik. Jedna od tih radionica bila je „češka bajka”. Nadalje, i ove je godine održan projekat „Škola naruby” u sklopu kojeg roditelji čitaju djeci. Za ovu je godinu bitno napomenuti da se u Knjižnici počeo održavati tečaj češkog jezika osnovne razine u trajanju od 30 sati. Tečaj je bio besplatan.

Dan hrvatskih narodnih knjižnica u Knjižnici je bio obilježen predavanjem na temu „Zasvijetlile prve žarulje u Daruvaru” koje je održao Vjenceslav Herout. Što se tiče nakladničke djelatnosti koju Knjižnica prati, uz knjige autora iz zavičaja na češkom jeziku, tiskan je pučki kalendar te zbornik stručnih radova „Přehled 2015”. Razne izložbe održale su se i ove godine, dolazili su turisti, među njima i strani studenti tijekom istraživanja o Česima u Hrvatskoj.

U Izvješću o radu za 2016. godinu možemo vidjeti da su ovu godinu također obilježila mnoga događanja. Već tradicionalno se održava suradnja s knjižnicom u Češkom Tešinu te je manifestacija „Noć s Andersenom” održana i ove godine putem Skypea s djecom iz knjižnice u Češkom Tešinu, Češkom školom u Končanici te djecom iz tuzlanske knjižnice. Glavna tema ovogodišnje manifestacije bila je knjiga „Mala sirena”. Nadalje, projekat „Škola naruby” koji se pokazao zanimljivim nastavljen je. Zamišljen je da se četiri puta godišnje djeca i roditelji sastanu s knjižničarkom te podijele dojmove i iskustva. Zajedno raspravljaju o aktivnostima, a knjižničarka ih usmjerava i daje prijedloge za čitanje.

Nadalje, 2016. godine se opet održao tečaj češkog jezika osnovne razine koji je trajao 30 sati. Zainteresirani polaznici ove su godine bili podijeljeni u dvije grupe. Prema već poznatom ljetnom programu „Budi in – budi u knjižnici“ održana je edukativna radionica za djecu i roditelje što i kako čitati. Roditelji su naučili kako međusobno komunicirati, a istovremeno obogaćivati vokabular djece na češkom jeziku.⁴⁷

⁴⁶ Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2015. godinu. Dostupno na: <https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izvjec%20o-radu-za-2015-1.pdf> (22.6.2020.)

⁴⁷ Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2016. godinu. Dostupno na: <https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izvjec%20o-radu-za-2016doc-1.pdf> (22.6.2020.)

Tijekom 2016. godine suradnja sa školama i vrtićima bila je uspješna kao i prije. Održane su mnoge radionice u prostorima škola i vrtića, ali su učenici i dolazili u Knjižnicu kako bi se upoznali s njezinim radom.

Budući da Središnja knjižnica za češku nacionalnu manjinu u Hrvatskoj prati izdavačku djelatnost Čeha u Hrvatskoj, u svakom izvješću o radu navedena je i djelatnost izdavačke kuće Jednota. Tako je izdavačka kuća Jednota, od periodičkih izdanja na češkom jeziku tiskala pučki kalendar Český lidový kalendář 2016. i zbornik stručnih radova Přehled 2016.⁴⁸

Godinu 2016. također su obilježile mnoge aktivnosti, izložbe u prostoru Knjižnice, ali i suradnja s ostalim ustanovama. Dolazili su turisti i strani studenti.

Aktivnosti u 2017. godini većinom se nadovezuju na aktivnosti iz prijašnjih godina. Kvalitetna suradnja s knjižnicom iz Češkog Tešina nastavlja se je ponovno održana međunarodna manifestacija „Noć s Andersenom”, a glavna tema bila je bajka „Carevo novo ruho”. Tom su se prigodom djeca, al i knjižničarke kostimima predstavili kao likovi iz spomenute bajke. Nadalje, tečaj osnovne razine češkog jezika održao se i ove godine te su svi polaznici bili u jednog grupi. Projekat „Škola naruby” održan je u istoj formi kao i prije. Održana je i manifestacija obilježavanje Međunarodnog dana materinjskog jezika te je ove godine bila organizirana večer koja je bila posvećena stvaralaštvu pripadnika češke nacionalne manjine. U Izvješću o radu iz 2017. godine navedeno je kako je ove godine u sklopu „Budi in- budi u knjižnici” održana radionica pod nazivom „Traži, traži pa ćeš naći” u sklopu koje su polaznici naučili nešto o Hastrmanu, liku iz čeških bajki. Tijekom Mjeseca hrvatske knjige održane su aktivnosti i suradnje između učenika i djece predškolske dobi. Osim već tradicionalnih posjeta knjižničarke vrtićima i školama, djeca su dolazila u Knjižnicu na upoznavanje s njenim radom. Nakladnička djelatnost kuće Jednota slična je kao i prethodne godine te su tiskani zbornik stručnih radova i pučki kalendar, samo za aktualnu godinu. Sveukupna aktivnost i suradnja Knjižnice i ove je godine bila kvalitetna i kontinuirana.

Godinu 2018. obilježile su mnoge aktivnosti i suradnje. Nastavljeno je provođenje projekta „Škola naruby” (Slika 8) za djecu školske dobi, a održala se i međunarodna manifestacija pod nazivom „Noć s Andersenom”. Ove godine tema je bila bajka „Princeza na zrnu graška”, a princip održavanja bio je kao i prethodnih godina. U Izvješću o radu za 2018. godinu napomenuto je kako Republika Češka slavi nekoliko značajnih obljetnica koje su imale okruglu

⁴⁸ Isto (22.6.2020.)

obljetnicu upravo ove godine te su obilježene u Knjižnici. Ove je godine bilo sto godina od nastanka Čehoslovačke te se povodom toga održao natječaj pod nazivom „Moja poštanska marka” u kojoj su sudjelovali školarci. Njihovi su radovi izloženi u knjižnici u Češkom Tešinu. Knjižnica je također sudjelovala na raznim manifestacijama i promocijama, a neke od njih su „Međunarodni dan materinjskoga jezika”, književne večeri povećene češkim autorima, „Etno dan” tijekom kojeg je češki pjesnik Radek Fridrich Knjižnici donirao nekoliko zbirki pjesama. Ovu je godinu obilježila i jedna zanimljiva izložba. U organizaciji Hrvatskog knjižničarskog društva i Radne grupe za manjinske knjižnice u prostorijama Središnje knjižnice Srba u Zagrebu 25. travnja otvorena je izložba pod nazivom Središnje knjižnice manjina u RH.⁴⁹ Ova je izložba putujuća te je za vrijeme održavanja „Mjeseca knjige” bila postavljena u daruvarskoj knjižnici. Nadalje, održan je tečaj češkog jezika osnovne razine te program „Budi in-budi u knjižnici”. Održane su razne radionice i tematske izložbe kao i prijašnjih godina te je knjižničarka u sklopu njih odlazila u škole i vrtiće. Ove je godine „Jednota” tiskala kalendar „Český lidový kalendář” te zbornik radova „Přehled” za 2018. godinu. Za ovu je godinu bitno napomenuti da je Knjižnica dobila Kutnohorsku Bibliju kao vrlo vrijednu donaciju od predstavnika crkve iz Češke. Kutnohorska Biblija duhovno je i umjetničko djelo, reprint inkunabule iz 1489. godine.⁵⁰

Slika 8: Škola naruby

Izvor: Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2017. godinu. Preuzeto s: <https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izvje%C5%A1%C4%87e-o-radu-za-2017.pdf>

⁴⁹ Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2018. godinu. Dostupno na: <https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izvje%C5%A1%C4%87e-o-radu-za-2018.pdf> (23.6.2020.)

⁵⁰ Isto

Zadnja analizirana godina je 2019. Već tradicionalno održan je projekat „Škola naruby” kao i manifestacija „Noć s Andersenom”. Isto tako nastavljano je održavanje nastave češkog jezika za početnike u trajanju od 30 sati. Ovogodišnja manifestacija „Međunarodni dan materinskog jezika” održan je u čast češkom manjinskom stvaralaštvu, a predavačica je bila Libuša Stranjik. Izlaganje je bilo zanimljivo i jedinstven je model dvostrukog identiteta pa tako obogaćuje zavičajnost kojoj pripadaju ovi autori jednako pišući na hrvatskom ili češkom jeziku.⁵¹ 2019. godine održana je i zanimljiva promocija. Rječnik „Hacknuta čeština” koji je napisao Martin Kavke. Radi se o rječniku neologizama, novotvorbi, rječniku žargona ulice, a naročito internetskih foruma i 28 društvenih mreža u Republici Češkoj.⁵² Nadalje, Knjižnica je sudjelovala na književnim večerima, a tijekom održavanja programa „Etno dan” posjetitelji su se mogli upoznati s nekoliko umjetnika. Ove je godine Središnja knjižnica za češku nacionalnu manjinu sudjelovala na bitnom okruglom stolu. U organizaciji Hrvatskog knjižničarskog društva i Radne grupe za manjinske knjižnice u prostorijama Središnje knjižnice Srba u Zagrebu održan je 3. Okrugli stol : knjižnice za druge i drugačije Ovdje sam! Prihvati me!⁵³ Održana su predavanja na temu važnosti integracija pripadnika nacionalnih manjina u domicilno stanovništvo te o važnosti uspostave suradnje narodnih knjižnica s udrugama pripadnika nacionalnih manjina. Nadalje, ove su godine ponovno održane brojene izložbe te radionice, među njima „Budi in – budi u knjižnici” koja se održava već svako ljeto. Učenici su ponovno dolazili u Knjižnicu da vide kako funkcionira jedna knjižnica, a knjižničarka je za vrijeme održavanja Mjeseca hrvatske knjige posjećivala škole i vrtiće i čitala djeci. Od nakladničke djelatnosti treba se spomenuti kalendar i zbornik radova, samo naravno za aktualnu godinu.

Iz izvješća o radu za sve navedene godine vidljivo je da Središnja knjižnica za češku nacionalnu manjinu puno ulaže u razvoj i kvalitetu sadržaja koju predstavlja svojim korisnicima. Mnoge manifestacije i programi ponavljaju se iz godine u godinu što znači da su zanimljivi i korisni, kako djeci i tako i odraslima koji ih svake godine pohađaju. Knjižnica je tijekom analiziranih godina sudjelovala na mnogim aktivnostima izvan svojeg prostora, najviše po školama i vrtićima te se na taj način promovirala među potencijalnim korisnicima. Tijekom godina

⁵¹ Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2019. godinu. Dostupno na: https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izvjesce_o_radu_za_2019_5.2.2020.pdf (23.6.2020.)

⁵² Isto

⁵³ Isto

gradila se čvrsta veza između Knjižnice i njenih sadašnjih i potencijalnih korisnika te su mnoge aktivnosti i manifestacije primjer kako jedna knjižnica uspješno radi i surađuje s ljudima.

5. Zaključak

U relevantnim povijesnim izvorima može se pratiti razvoj područja današnjeg Daruvara, odnosno kasnije i nastanak grada koji postoji i danas. Za ovaj je prostor odvijek postojao interes zbog iskoristivosti u vidu termalnih izvora. Kao što je opisano u radu, tijekom stoljeća daruvarsko se područje mnogo promijenilo te su mnogi utjecajni vladari ostavili svoj trag. Međutim, unatoč velikim promjenama i problemima koje su tijekom povijesti nekad zadesile ovaj prostor, nekako su se ljudi uvijek naseljavali te gotovo nikad ovaj prostor nije bio zapušten. Današnji je Daruvar mali kontinentalni grad u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, a krasí ga i naziv „Najljepši mali grad Hrvatske“. U njemu je smještena i Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar koja je danas vrlo kvalitetna kulturna ustanova. Osim što je dakle kulturno središte grada, u njoj se odvijaju mnoge radionice i susreti što ju čini i obrazovnim i informacijskim središtem grada Daruvara i njegove okolice. Međutim, nije uvijek bilo tako. Tijekom povijesti spominju se razne čitaonice koje su najčešće bile zatvorenog tipa jer su bile dio društava te su u njih pravo pristupa imali samo određeni ljudi. Postojala je također i knjižnica u sklopu Češke besede koja se unatoč ne tako dobrim uvjetima za rad trudila svojim pripadnicima ponuditi najbolje. U 20. stoljeću taj se princip polako mijenja te čitaonice postaju otvorenije i sve više dostupne, a nakon Drugog svjetskog rata počinje se pričati o osnivanju prve gradske knjižnice u Daruvaru. Knjižnica je osnovana 1948. godine i mnogo je godina imala poteškoće u radu, a neke od njih su česte selidbe u početku, premali prostor i premalo financija. Još za vrijeme Domovinskog rata Knjižnica je imala dosta problema, a do poboljšanja dolazi tek u ovom stoljeću. Danas je Knjižnica smještena u bolji prostor nego što je bila u ranije te zaposleni stručni djelatnici. Budući da ovaj prostor karakterizira i prisutnost nacionalnih manjina, pogotovo češke nacionalne manjine, izrazito je bitno napomenuti da u sastavu Pučke knjižnice i čitaonice djeluje i Središnja knjižnica za češku nacionalnu manjinu u Republici Hrvatskoj. Analizom koja obuhvaća deset godina rada Knjižnice, analizirana je i ova Središnja knjižnica da bi se dobio konkretniji uvid u rad jedne ovakve knjižnice. Na samom kraju zaključuje se da je unatoč mnogim poteškoćama već u prvim godinama rada, Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar uvijek težila napretku i povezivanju s korisnicima koje je vidljivo u mnogim radionicama i aktivnostima koje Knjižnica organizira. Zahvaljujući stručnom i poduzetnom radu zaposlenika danas je Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar kvalitetna kulturna ustanova koja može služiti kao primjer.

6. Literatura

Daruvar / odgovorni urednik Nikola Ječmenica; glavni urednici Miroslav Kuzle, Đorđe Žutinić. Zagreb : Izdavačko i propagandno poduzeće, 1975.

Daruvar danas. Dostupno na: <https://daruvar.hr/daruvar-danas/> (4.7.2020.)

Grgić, M; Mrđenović, B.; Vrbas, N., Živančev-Tutić, I. Daruvar u rimsko doba // Vrela. 25 (2005), str. 14-19

Herout, V. Daruvar početkom 19. stoljeća // Vrela. 34 (2011), str. 16-18

Herout, V. Kratka povijest gradske knjižnice u Daruvaru // Vrela. 25 (2005), str. 8

Horvat, R. 70 godina Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar // Vrela. 39-40 (2018), str. 40-41

IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. Drugo hrvatsko izdanje. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2009./2010. godinu. Dostupno na: https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/izvjesce_o_radu_2010_godina.pdf

(15.6.2020.)

Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2011. godinu. Dostupno na: https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/izvjesce_o_radu_2011_godina.pdf

(15.6.2020.)

Izvješće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2012. godinu. Dostupno na: https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/izvjesce_o_radu_2012_godina.pdf

(17.6.2020.)

Izvešće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2013. godinu. Dostupno na:
https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/izvjesce_o_radu_2013_godina.pdf

(19.6.2020.)

Izvešće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2014. godinu. Dostupno na:
https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/izvjesce_o_radu_2014_g.pdf

(25.6.2020.)

Izvešće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2015. godinu. Dostupno na:
<https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izve%C5%A1%C4%87e-o-radu-za-2015.-1.pdf>

(28.6.2020.)

Izvešće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2016. godinu. Dostupno na:
<https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izve%C5%A1%C4%87e-o-radu-za-2016doc-1.pdf>

(29.6.2020.)

Izvešće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2017. godinu. Dostupno na:
<https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izve%C5%A1%C4%87e-o-radu-za-2017.pdf>

(30.6.2020.)

Izvešće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2018. godinu. Dostupno na:
<https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izve%C5%A1%C4%87e-o-radu-za-2018.pdf>
(1.7..2020.)

Izvešće o radu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2019. godinu. Dostupno na:
https://knjiznica-daruvar.hr/Dokumenti/Izvjescje_o_radu_za_2019_5.2.2020.pdf

(1.7.2020.)

Karaula, Ž. Prilog za poznavanje povijesti vlastelinske obitelji Tüköry de Algyest u Daruvaru tijekom druge polovice 19. i početkom 20. stoljeća. Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=273878

(18.6.2020.)

Kreštan, T.; Renić, Z. Narodna knjižnica "Petar Preradović" Bjelovar : od časničkog kasina do novog tisućljeća. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2012.

Kudrnovski, S. Daruvar u vrijeme plemićke obitelji Tüköry de Algyest // Vrela. 26 (2005), str. 18-20

Margita, M. Pučka knjižnica u Daruvaru // Vrela. 2 (1992), str. 15

Pejić, I. Narodne knjižnice na kraju 20. stoljeća: stanje i novi ustrojbeni oblici mreže knjižnica u Bjelovarsko- bilogorskoj županiji. Bjelovar : Hrvatski pedagoško- književni zbor (HPKZ) Ogranak Bjelovar, 2000.

Pejić, I. Svitanje nad gradom : kulturni i književni život Daruvara 90-ih godina 20. stoljeća. Zagreb- Bjelovar- Daruvar : Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Bjelovaru; Pučka knjižnica i čitaonice Daruvar, 2020.

Pejić, M. Daruvar : jučer, danas, zauvijek. Treće izmijenjeno izdanje. Daruvar : Grad Daruvar, 2018.

Pejić, I. Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar (1948.-2007.) // Stručni skup iz povijesti naših knjižnica / uredili Zorka Renić i Ilija Pejić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2012.

Str. 146- 161.

Schejbal, B. Postanak Aquae Ballisae – antičkog Daruvara // Vrela. 8 (1996), str. 8

Sohr, M. Daruvar : urbanističko – graditeljski razvoj grada. Daruvar : Jednota, 2012.

Središnje knjižnice nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj: vodič / uredile Lana Diković i Ljiljana Črnjar. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.

Szabo, G. Iz prošlosti Daruvara i okolice. Zagreb : [s.n.], 1934.

Zakon o knjižnicama. 1997. godina. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html (7.9.2020.)

7. Popis tablica, slika i grafova

Grafovi:

Graf 1: Nabava AV građe

Graf 2: Nabava časopisa i novena

Graf 3: Darovane knjige+ obvezni primjerek

Tablice:

Tablica 1: Nabava građe

Tablica2: Broj upisanih članova

Tablica 3: Broj posjeta

Tablica 4: Broj događanja i posjetitelja

Tablica 5: Nabava građe (odnosi se na Središnju knjižnicu za češku nacionalnu manjinu u Republici Hrvatskoj)

Slike:

Slika 1: Grof Antun Janković

Slika 2: Grad Daruvar

Slika 3: Zgrada Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar

Slika 4: Zlatna Biblija

Slika 5: Čitateljski klub Enigma

Slika 6: Edukacija učenika

Slika 7: Knjiga o mom gradu

Slika 8: Škola Naruby

Razvoj Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar tijekom povijesti

Sažetak

Ovaj rad podijeljen je u dva dijela. Prvi dio bavi se prošlosti grada Daruvara i njegovim nastankom. Također, obrađen je i razvoj Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar tijekom povijesti, odnosno nastanak čitaonica na području grada koje su po svojoj ulozi mogle biti prethodnica današnje Knjižnice. Nadalje, skrenula se pozornost i na Središnju knjižnicu za češku nacionalnu manjinu u Republici Hrvatskoj koja je dio Knjižnice, a bitna je zbog prisutstva češke nacionalne manjine na daruvarskom području. U drugom dijelu rada fokus je na izvješćima o radu Knjižnice te su obrađeni statistički podaci od 2009. do 2019. godine s naglaskom na nabavu građe, kulturna događanja te broj posjeta i upisanih članova. Da bi se rad Središnje knjižnice za češku nacionalnu manjinu u Republici Hrvatskoj mogao što bolje prikazati, analizirana je nabava građe te je opisana suradnja s knjižnicama i ostalim ustanovama u spomenutom razdoblju. Cilj je ovog rada na temelju relevantnih povijesnih izvora dobiti uvid u osnutak i povijesni razvoj Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar, ali i detaljnije analizirati stanje u Knjižnici posljednjih deset godina.

Ključne riječi: Daruvar, povijesni razvoj, čitaonice, knjižnica, češka nacionalna manjina

Development of the Public library and reading room Daruvar throughout history

Summary

This paper is divided into two parts. The first part deals with the past of the town of Daruvar and its origins. Also, the development of the Daruvar public library and reading room throughout history, also the emergence of reading rooms in the city, which could have been the predecessor of today's Library, has been discussed. Furthermore, attention was drawn to the Central library for the Czech national minority in the Republic of Croatia, which is part of the library, and is important due to the presence of the Czech national minority in the Daruvar area. The second part of the paper focuses on the reports on the work of the Library and deals with statistical data from 2009 to 2019 with an emphasis on the acquisition of library fund, cultural events and the number of visits and enrolled members. In order to present the work of the Central library for the Czech national minority in the Republic of Croatia, the procurement of library fund was analyzed and the cooperation with libraries and other institutions in the mentioned period was described. The aim of this paper is to gain insight into the establishment and historical development of the Daruvar public library and reading room on the basis of relevant historical sources, but also to analyze the situation in the Library in the last ten years in more detail.

Key words: Daruvar, historical development, reading rooms, library, Czech national minority